

ANNE-MARIE O'CONNOROVÁ

DÁMA VE ZLATÉM

**Strhující příběh mistrovského díla
GUSTAVA KLIMTA – slavného portrétu
Adele Bloch-Bauerové.
Drama prosycené láskou a krví.**

Anne-Marie O'Connorová
DÁMA VE ZLATÉM

Anne-Marie O'Connorová

DÁMA VE ZLATÉM

*Strhující příběh mistrovského díla
GUSTAVA KLIMTA –
slavného portrétu Adele Bloch-Bauerové*

Přeložila

Blanka Petáková

Poznámka redakce:

Ačkoli víme, že podle nejnovějších pravidel pravopisu se píše už jen „filozofie“, v zájmu zachování dobového koloritu a ducha celého díla jsme ponechali podobu „filosofie“ – vycházející z původního řeckého významu slov filein (milovat) a sofia (moudrost).

Copyright © 2012 by Anne-Marie O'Connor
Translation © Blanka Petáková, 2012

All rights reserved

ISBN 978-80-7359-881-5 (PDF)

Věnováno
Williamu Boothovi,
Mary Patricii O'Connorové
a
Carolyn Koppelové

OBSAH

Prolog	11
ČÁST PRVNÍ – Emancipace	19
Adelina Vídeň: Básně a výsady	21
Král	28
Emancipovaní přistěhovalci	32
Zraněný umělec	37
Domluvený sňatek	43
Secese	50
Svůdce Klimt	54
Našinec na cestách	60
Chci ven!	67
Adelin český domov	76
Císařovna	82
„Zvrhlé ženy“	84
Oči zavřené dokořán	89
Outsider	96
Mozaika na plátně	101
Klimtovy ženy	106
Pozdravy od tvého Buddhy	113
Dobrý duch	119
ČÁST DRUHÁ – Láska a zrada	123
Zvrácené umění	125
„Ty jsi můj klid“	129
Neopětovaná láska	135
Maria Viktoria	140

Maria a Luise	145
Stubenbastei	155
Rakouský malíř pokojů	160
S tebou nebo bez tebe	163
Návrat rodáka	170
Novomanželčiny milostné dopisy	183
Práce osvobozuje	193
Úder blesku za svítání	202
Slušní lidé	211
Sňatek s homosexuálem	215
Orient Express	217
Lovec autogramů	220
Uloupená krása	224
Poslední z Bloch-Bauerových	230
Návrat domů	232
Führer	237
Nacisté v rodině	240
Nad davem čníci	244
Vídeňská Cassandra	251
Ferdinand v exilu	256
Gutmannovi	258
Plavovlasá bestie	264
Vrahovy milostné dopisy	270
Ferdinandův odkaz	274
Zneužitě umění	276
Nelly	280
Zámek Immendorf	285
Dítě v kapli	288
Zámek prvního říšského maršála	290
Partyzáni	295
Muž bez skrupulí	298
Neronův výnos	300
Odškodnění	307
Osvobození	210
Uprchlík	217
Problematický původ	322

ČÁST TŘETÍ – Smíření	325
Historická amnézie	327
Děti Tantalovy	337
Dědicové historie	345
Knihovna krádeží	350
Hledání původu	353
Nemohu vám dovolit, abyste prohrál!	359
Problém jménem Maria	362
Klimtovy uloupené ženy	364
Předem prohraný slavný případ	367
Diplomacie	371
Rodinná historie	374
Rozhodnutí Nejvyššího soudu	379
Arbitráž	385
Sbohem, Adele	392
Přítel ze staré Vídně	396
Dědictví	404
Adelin osud se naplňuje	414
Břemeno historie	420
Historie umění	426
Kulturní dědictví	440
Zúctování	445

*Gustav Klimt,
nejlepší rakouský malíř, jehož milostné aféry se staly
oblíbeným námětem hovoru vídeňské společnosti.*

PROLOG

Palác Belvedere, který postavil válečný hrdina, princ Evžen Savojský, vypadal toho zimního rána roku 2006 jako z pohádky, když jeho zasněženými zahradami kráčel mladý advokát z Los Angeles v dlouhém černém kabátě a šířil kolem sebe příznačný opar netrpělivosti. Přišel, aby uplatnil nárok na obraz, o nějž bojoval řadu let.

Svižně minul zamrzlé jezírko a pokračoval po cestě lemované velkolepými sochami kamenných sfing. Stály jako na stráž, těla jim pokrýval led, okolo krásných divokých obličejů se vlnily prameny vlasů a nad zdobnými třapci slavnostní zbroje se dmuly nahé prsy. V očích měly neohrožený pohled spokojeného vítěze.

Tím advokátem byl Randol Schoenberg, vnuk váženého vídeňského skladatele, který z Rakouska uprchl po Hitlerově nástupu k moci. Randolův návrat nikoho v Rakousku netěšil. Přijel si totiž pro překrásné dílo – portrét Adele Bloch-Bauerové, krásné dámy z vysoké vídeňské společnosti, které před sto lety vytvořil umělecký kacíř Gustav Klimt.

Malíř i jeho modelka jsou dávno po smrti, ale lidé stále spekulují o tom, zda mezi nimi byl nebo nebyl milenecký vztah. Ať to ale bylo jakkoli, z jejich spolupráce vzniklo dílo, jež se řadí k nejkrásnějším portrétům moderní doby a které Rakušané považují za svoji *Monu Lisu*.

U vchodu do paláce, v němž dnes sídlí Rakouská galerie, nejvýznamnější rakouské umělecké muzeum, se Schoenberg zastavil, aby oklepal sních z bot. Palác má ještě dnes jméno, které mu dal princ Evžen, tedy Belvedere – „krásný výhled“. Stojí na pahorku, na němž si Turci rozbili tábor, když v poslední rozhodující bitvě mezi Východem a Západem obléhali Vídeň. Vznosná zelená střecha svým tvarem dodnes připomíná pyšné turecké stany.

V dálce se rýsuje katedrála sv. Štěpána a vypíná se vysoko k obloze v touze po lásce Boží. Její majestátní začernalé věže se tyčí nad místy, kde římsí císaři zbudovali ochranný vodní příkop a kde v ještě dřívějších dobách stávalo prehistorické keltské sídliště.

Na tom místě leží prastaré srdce Vídně.

Z palácového ochozu shlíželi na Schoenberga kamení bohové a bohyně a cherubíni na něj vrhali pohledy, v nichž se zračila nevypočitatelnost lásky. U vchodu postávala skupina prochladlých japonských turistů a čekala, až se muzeum otevře. Schoenberg rychle prošel kolem nich.

Prošedivělý starší pán v šedém zimníku, který si vyšel do zahrad na ranní procházku, se zastavil a upřeně se na Schoenberga zadíval. To je přece ten americký právník z novin a z televize! „Schoenberg!“ zašeptal ke své manželce. Beze slova se dívali jeden na druhého. *Schoenberg!* Muž, který chce z Rakouska odvézt zlatý portrét.

V prostorách zámku Schoenberga přivítal s chladnou zdvořilostí vysoký muž s ostrážitým pohledem a sotva znatelným úsměvem: ředitel Rakouské galerie Gerbert Frodl. Schoenberg byl poslední člověk, se kterým by se on (a vlastně i celé Rakousko) chtěli setkat. Ale byl dost chytrý, aby věděl, že se k vnukovi slavného skladatele musí chovat zdvořile. Kdyby ho odbyl, celou situaci by jenom zhoršil.

Rakousko jednalo se Schoenbergem vyhýbavě řadu

let, ale to už dnes neplatí. Dnes mu musí Frodl ukázat cestu k drahocenným obrazům jako nějaký muzejní hlídač. Předal hosta kurátorce s přísně sevřenými rty a ta ho odvedla do proskleného výtahu. Stiskla tlačítko a kabina se rozjela dolů. Klesali v tichu. Hluboko pod muzeem se výtah se zasténáním zastavil. Vystoupili a Schoenberg následoval ženu bludištěm temných chodeb. Všude se rozléhala ozvěna kroků. Co je tohle za místo? tázal se v duchu.

Nahlas se ale raději nezeptal. Odpověď by se mu vůbec nemusela líbit. U pohádkových paláců se takovéhle bunkry obvykle nebudují.

Konečně dorazili k těžkým železným dveřím. Kurátorka je otevřela a Schoenbergovi se naskytl pohled do zvláštní komory, tak obrovské a tak opevněné, že by v ní člověk nejspíš přečkal i konec světa. S vysvětlováním, k čemu sloužily tyto prostory postavené během druhé světové války, jejichž kolosální stěny dokázaly odolat i leteckým bombám, se neobtěžovala.

Stejně jako mnoho věcí a lidí v Rakousku měl i bunkr pod Belvederem tajemný původ. Mezi muzejními kurátory se šeptalo, že se měl stát posledním Hitlerovým útočištěm, ale žádné oficiální potvrzení takových dohadů neexistovalo.

Ted' sloužil jako depozitář pro umělecké poklady střední Evropy. Některá díla patřila ke „sbírkám“, jež shromáždili nacisté. Říkáme-li *shromáždili*, myslíme tím ukradli nebo získali jako výkupné od židovských rodin, tupených, ponižovaných, okrádaných a nakonec vyhnaných z Vídně. Pokud některé z nich ve Vídni zůstaly, čekal je velmi tvrdý osud.

Starší generace Rakušanů by na tyhle nepříjemné věci nejraději zapomněla. Zejména pracovníci muzea neměli žádný důvod probírat se zaprášenými papíry z dob nacistické nadvlády a hledat důkazy, jestli sem tohle nebo ono dílo patří, nebo nepatří. Neradi slyšeli, když jim

někdo připomínal, že jejich kolegové historici a učitelé (nebo dokonce příbuzní) pečovali o umělecká díla pro Hitlera. Teď se ale stalo něco neuvěřitelného a tenhle Schoenberg se bude probírat národními poklady jako nějaký Napoleon.

Kurátorka jej vedla dál komorou. Zamrkal, aby si oči zvykly na příšeří. To, co kolem sebe viděl, ho ohromilo. Podél stěn se táhly nekonečné police plné obrazů. Ocítl se uprostřed malířských pláten vytvořených napříč staletími. Obklopovala ho díla, která kdysi zdobila kláštery, paláce, honosná městská i venkovská sídla.

Kurátorka kráčela mlčky dál kolem zlacených rámců. Pak se zastavila. „Tady,“ oznámila pevným hlasem.

Od třpytivého povrchu obrazu postaveného na polici se odráželo světlo. Tak tohle je tedy dílo, o něž bojoval. Zdvihl plátno a s obdivem pohlédl do Adelina obličeje. Vznášel se ve zlatavém závoji a byl tak bledý a vášnivý, jak to můžeme vidět u filmových hvězd z dob němého filmu.

Osm let se Schoenberg snažil dokázat, že Adelin portrét nepatří Rakousku. Většina lidí by to dávno vzdala, ale on měl pozoruhodnou klientku, jejíž tvrdohlavostí se mohla měřit snad jedině s jeho vlastní – devadesátiletou dámou, majitelku obchodu s oděvy na odpočinku, která disponovala odzbrojujícím šarmem, důstojností, vyrovnaností a kultivovaností. Marii Bloch-Bauerovou Altmannovou, kdysi vyhlášenou vídeňskou krasavicí. Byla neteří a zároveň poslední přímou žijící příbuznou krásné Adele, té Adele, která se stala uměleckou múzou Gustava Klimta, a snad pro něj znamenala i mnohem víc.

Maria Altmannová měla velmi silnou vůli, ale času už jí moc nezbývalo.

Ještě nikdy v historii nezpůsobila žádná drobná židovská stařenka z Los Angeles Rakousku takové potíže.

Schoenberg nebyl prvním právníkem, který držel tento skvost v rukou. O padesát let dřív se ho zmocnil Erich Führrer, nacistický advokát vyhlášený svou arogancí a obleky šitými na míru. Ten si zabavenými klíči odemkl palác na Elisabethstrasse, kde Adele Bloch-Bauerová za svého života bydlela.

Vídni tehdy vládl rodilý Rakušan Adolf Hitler a Führrer se právě vznášel na vrcholu triumfální vlny. Dokonce i jeho jméno dokazovalo, že je dítětem štěstěny. Führrer byl hrdý na svůj ostře řezaný obličej i na dlouhou jizvu – mensuru – na tváři, která dotvrzovala, že se už v mládí stal členem elitního univerzitního antisemitského šermířského bratrstva.

Führrer pocházel z dobré rodiny, ale když otevřel masivní dřevěná vrata výstavního domu Bloch-Bauerových, vypadal spíš jako obyčejný kriminálník v obleku. Stejně jako Hitler si i on liboval v pózách, které zrovna byly v módě.

Čtyřpatrový palác Bloch-Bauerových stál nedaleko Ringstrasse, širokého bulváru, který prstencovitě obtáčí celou Vídeň. Ringstrasse byla zbudována po roce 1857, kdy se začaly strhávat masivní hradby vystavěné, aby zadržely útočící Turky. Pozemky, kde dříve stávalo opevnění, dostali k dispozici bohatí Židé jako Rothschildové a Scheyové a vybudovali si zde svá sídla, takzvané paláce. Ringstrasse se stala domovem nové elity, které se začalo říkat „nová šlechta“.

Ve chvíli, kdy se Führrer zastavil na prahu paláce, byla po bohatých židovských rodinách veta. V salonu panovalo hluboké ticho a na velkých oknech vedoucích na náměstí Friedricha Schillera byly zatažené závěsy. Návštěvník nemohl vidět sochu velkého básníka ozdobenou věncem zlatých růží, který proslul svou *Ódou na radost* přezdívanou „Polibek celému světu“. Neviděl ani vážné anděly shlížející z budovy Akademie výtvarných umění, která se před lety stala svědkem ponižujícího

okamžiku, kdy do ní byl odmítnut vstup chudému studentovi s uměleckými ambicemi. Tím studentem byl Adolf Hitler a Akademie jej nepřijala pro nedostatek talentu.

Odmítnout nyní Hitlerovi ve Vídni cokoli bylo nemyslitelné.

Führer prošel po perských kobercích utkaných v barvách drahých kamenů do ložnice Adele Bloch-Bauerové, zesnulé manželky muže, který musel toto místo opustit. Zemřela před mnoha lety, ale ve váze na stole byly přesto květiny – tak vybledlé a vysušené, že se při pouhém doteku drolily. Vedle nich stála zarámovaná fotografie muže připomínajícího medvěda. Usmíval se do objektivu a v náručí choval černobílé kotě.

Klimt.

Co na něm viděla?

Führer musel vejít dál do zšeřelé chladné místnosti, než uviděl svou kořist. Okamžik stál bez hnutí a jenom se díval. Tak tohle je portrét, který na přelomu století oslnil celou Vídeň. Obraz, v němž se snoubí duch Mozartova génia s přicházejícím věkem Freudovy hlubinné psychoanalýzy, dílo, ve kterém se prolnula třpytná minulost Vídně s bratrovražednou přítomností a teď i s budoucností.

Führer dobře věděl, že Klimtova díla neodpovídají tak docela nacistickému vkusu. Hitler měl k modernistům averzi a Klimt byl nadto notoricky známým „semitofilem“, přítelem Židů. Ale přesto se jeho portréty dam z vyšší společnosti staly synonymem půvabu a kouzla Vídně. Skutečnost, že žena na zlatém obraze je Židovka, považoval Führer za záležitost sice nepříjemnou, ale nikoli neřešitelnou.

Nechal Adelin portrét naložit do auta a odvézt. Vše proběhlo velmi opatrně, aby nedošlo k poškození křehkých lístků zlaté mozaiky. Führer by nedopustil, aby se takového skvostu dotýkali suroví ozbrojení nacističtí

vojáci v těžkých botách. Předal obraz obryleným kurátorům Rakouské galerie, kteří budovali své kariéry pod dohledem nacistů. Odevzdal Adele pošpiněným a zkorumpovaným estétům se stejným triumfem, s jakým piráti odevzdávali svou kořist a válečníci své trofeje. Připojil i dopis s pozdravem „Heil Hitler!“

V Belvederu byl obraz opatřen nic neříkajícím popiskem, z něhož se nedalo poznat, kdo vypořetovaná dáma je. Jakákoli zmínka o jejím židovském původu by znamenala zpronevěřit se nacistické doktríně o rasové nadřazenosti.

Tak došlo k jedné z největších krádeží identity v historii umění – k záměrnému zničení všech stop a zmínek o Adelině životě a odkazu. O „získání“ Adelina portrétu se poprvé písemně zmínil v roce 1942 starý Klimtův přítel, který velmi dobře věděl, kdo Adele byla. Zlatému portrétu Adele Bloch-Bauerové dal jméno *Dame in Gold, Dáma ve zlatém*, a přispěl tak svou drobnou službou nacistickému režimu. Byly to právě takové nepatrné kolaborace, které posouvaly nacistickou mašinerii kupředu.

Dáma ve zlatém.

S pootevřenými rty, jako by se chystala promluvit, shlížela Adele němě na svátečně oblečené návštěvníky galerie jako sesazená královna Vídně přelomu století, jako zapomenutá součást právě zrozeného modernismu. Možná to bude trvat řadu let, než vyjde její pravda najevo, ale navěky její tajemství utajené nezůstane.

Žena, která držela k Adelině tajemství klíč, žila na přelomu dalšího století. V tuto chvíli byla ve svém losangeleském obývacím pokoji zalitým sluncem a opatrně pokládala na stůl táč se šálkem silné vídeňské kávy se šlehačkou.

Maria Altmannová byla gráciézní a vřelá žena, ten typ, o kterém se v minulých dobách mluvilo jako o velké

dámě. Obličej měla plný vrásek, ale v bystrých modrých očích to stále jiskřilo zájmem a zvědavostí.

„Je to velmi spletitá historie,“ začala s elegantním přízvukem typickým pro starý, dávno zmizelý svět takzvané *Mittleeuropy*. Na okamžik se odmlčela, aby se rozhodla, odkud vlastně začít. „Lidé se mě často ptají, jestli měla teta s Klimtem poměr. Má sestra si myslela, že ano. Moje matka, víte, ona byla velmi viktoriánsky založená, vždycy říkala: ‚Jak se opovažujete něco takového být jen vyslovit? Šlo o *intelektuální* přátelství.‘“

Maria zdvihla oči k reprodukci Adelina portrétu na stěně a zamyšleně si prohlížela její obličej.

„Víte,“ pravila nakonec, „Adele byla velmi moderní žena, která žila ve světě včerejška.“

ČÁST PRVNÍ

EMANCIPACE

*Adele Bauerová v sedmnácti letech (cca 1898),
oblečená jako duch jara recitovala báseň
na svatební hostině své sestry.*

ADELINA VÍDEŇ: BÁSNĚ A VÝSADY

Psal se rok 1898 a zdálo se, že Vídeň posedl ďábel.

Katharina Schrattová, přední vídeňská herečka a milenkka císaře Františka Josefa, vyhrožovala, že úplně přestane hrát, pokud císařské Dvorní divadlo neuvede skandální hru Arthura Schnitzlera oslavující volnou lásku. Něco takového však nebylo v jubilejním roce padesátého výročí vlády rakousko-uherského monarchy možné připustit. A tak, když se zdvihla opona ve Schnitzlerově *Závoji Beatricině*, císař osobně sledoval, jak jeho milenkka stojí na jevišti zahalená černým závojem a hraje roli svedené ženy.

Z Vídně se stal tavicí kotel Evropy. Všechno zde bylo možné. I věci dříve nemyslitelné, například to, že by rakouský císař vyhověl rozmarům obyčejné herečky.

Mocná habsburská dynastie panovala této křižovatce Východu a Západu řadu století a její pompézní dvůr sjednotil za mohutnými hradbami pod svou nadvládou šlechtu německou, italskou, polskou, českou, maďarskou a chorvatskou. Hlavní město bylo vyumělkované a přezdobené jako vejce od Fabergého. Dokonce i do samotné němčiny pronikaly zdobnost a rytmika, a původně tvrdý jazyk se zjemňoval francouzštinou, italštinou a barokním povzbuzováním ke *küss die Hand*. Nestoudná kultura rozkoše ovládla Vídeň natolik, až kterýsi habs-

burský arcivévoda prohlásil, že „hlavní potravinou města Vídně je víno“.

V době, o které mluvíme, probíhalo strhávání starého středověkého opevnění a do Vídně se hrnuly zástupy přistěhovalců z Čech, Moravy, Haliče a Transylvánie. Na jedné jediné ulici nebo v jedné jediné hospodě mohl člověk v tutéž chvíli slyšet i deset různých jazyků.

Tato nová Vídeň se stala městem protikladů. Na jedné straně to bylo jedno z nejbohatších evropských měst, na druhé straně trpěli přistěhovalci nepopsatelnou bídou. Stavěly se výstavné paláce, ale současně tu panoval zoufalý nedostatek bydlení pro chudé. Vídeňští lékaři psali historii moderní medicíny, stávali se pionýry moderní chirurgie, objevovali nové bakterie, krevní skupiny a virus obrny, ale zároveň se mezi obyvatelstvem nekontrolovatelně šířila neléčitelná syfilida. Sigmund Freud vysvětloval skrytý původ sexuálních pudů a agresí v době, kdy ve Vídni kvetla xenofobie, a antisemitismus dosáhl takových rozměrů, že se věřilo, že Židé vraždí děti, aby mohli jejich krev použít do macesů. „Posvátné město hudebníků“ vyhlášené radovánkami a veselím mělo nejvyšší počet sebevražd v Evropě.

Zdalo se, že rozklad se vkrádá i do posvátného rodu Habsburků, z něhož vzešli králové Svaté říše římské, kteří pyšně odvozovali svůj původ od Julia Caesara a Nerona. Císař František Josef měl poměr s herečkou, císařovna Alžběta, jeho manželka, která nenáviděla dvorský život, trávila čas cestováním po Evropě a získala pověst nejslavnější evropské ženy, jež se osvobodila z manželského jha a získala rovnoprávnost. Císařův bratr Maxmilián prošel nešťastnou anabází, v níž se stal mexickým císařem, aby vzápětí skončil před popravčí četou. Jeho manželka Charlotta po jeho smrti zešílela a ve značně neutěšeném stavu se vrátila na zámek v Belgii.

Dynastie, která sjednotila Evropu a obě Ameriky, se stala nejvýznamnější nefungující rodinou celého císařství.

Navyklé sociální pořádky byly převraceny vzhůru nohama. Z prominentních židovských mužů – mezi ně patřil i Gustav Mahler, který konvertoval ke katolictví, aby se mohl stát ředitelem Vídeňské státní opery – se stávaly přijatelné partie pro bohaté katolické dívky. Opojný valčík vrhal vídeňské dívky do náručí cizáků. Vše kvasilo tak, že otřesený ředitel Dvorního divadla popsal náladu ve Vídni takto: „Africká, horkokrevná, plná života... nepokojná... vášnivá... Dábel je zde puštěn ze řetězu... a Vídeňané se k němu přidali během jedné jediné noci.“

Ale i v době této „rozmařilé apokalypsy“ si Vídeň podržela starosvětské kouzlo. Palácové střechy pokryté sněhem, parky, voňavé kavárny a lákavé cukrářské vozíky plné dortíků a čokoládových bonbonů plněných sladkým likérem vytvářely nezaměnitelnou atmosféru. Ve městě prodchnutém dětinskou láskou k ozdobám a ozdůbkám se kolem balkonů ovíjely pozlacené železné růže, u vstupních dveří stály na stráži kamenné bohyně, na římsách trůnily chrliče a v průčelí domů vystavovali na odiv svou hrud kamenní Herkulové.

Vyšňořená císařská armáda připomínala zdobenými uniformami spíš vojenskou kapelu a sám císař František Josef nejraději chodil v jasně červených kalhotách se zlatými prýmký. Jeho důstojníci a husaři si vykračovali Vídni v purpurových, lososových a modrých uniformách zdobených červenými šňůrami a na hlavách měli helmy s vysokými chocholy.

V roce 1898 byla Vídeň místem, kde bylo iluzím dovoleno žít dál v zámožných rodinách. K takovým rodinám patřili i Bauerovi, kteří se jednoho vlhkého březnového odpoledne prodchnutého vůní počínajícího jara sešli ve velkém elegantním bytě na Ringstrasse.

Adele Bauerová stála před shromážděnou společností v bílém řeckém rouchu, v němž vynikla její vysoká štíhlá postava, křehkostí připomínající drahocennou vá-

zu. Husté tmavé vlasy jí splývaly až do pasu. V šestnácti letech se ocitla na hranici mezi dívkou a ženou. Dnes měla symbolizovat ducha jara, proto držela v rukou proutěný roh hojnosti naplněný jarními květy. Se svou vznosnou postavou, královským držením těla a černýma očima s těžkými víčky se snadno mohla stát herečkou jako Katharina Schrattová, která kralovala Dvornímu divadlu jen pár kroků od Ringstrasse. Pro Adele, nejmladší a rozmazlené dítě vídeňského bankéře Moritze Bauera, se v tuto chvíli stala jevištěm rodinná sešlost.

Připadl jí úkol přednést oslavnou řeč u příležitosti svatby své sestry Therese Bauerové, která za dva dny slavnostně vstoupí do manželského svazku s Gustavem Blochem, bodrým synem předního českého cukrovarnického magnáta. V prostorném salonu Bauerových se zrcadly ve zlacených rámech, portréty předků a drahými hodinami se zlatým římským válečným vozem panovalo ovzduší osudové důležitosti.

Therese, sestra Adele Bauerové.

Konveční a konzervativní Therese byla Adeliným naprostým opakem. Na tomto pastelu je zachycena asi v roce 1898.

Oslavy měly u Bauerových vždycky tak trochu divadelní ráz – přátelé zahráli valčík a báseň vybraná pro danou příležitost navodila patřičnou atmosféru, v níž si hosté mohli vychutnat významnost daného okamžiku.

Místnost ztichla.

„Poznáváte mě? Musím se představovat?“ začala Adele tajemně tichým sytým hlasem. „Víte, kdo k vám promlouvá? Přináším vám radost! Přináším vám touhu po životě! Jsem tu, abych zaplašila váš zármutek a žal. Jedním slovem – jsem dobrým duchem tohoto domu.“ Dívka skutečně vypadala jako duch, či spíš jako dlouhonohá vodní víla nebo pružná štíhlá múza z etruské urny.

Gustav Bloch se usmál na nevěstu, Adelinu spořádanou starší sestru. Byl to pohledný mladík s hustým knírem a o Therese se ucházel s komplikovanou zdvořilostí, která se staromódní dceři ctižádostivého bankéře velmi zamlouvala.

Vedle Gustava stál jeho bratr Ferdinand s očima upřenými na Adele. Ferdinand měl převzít otcův cukrovarnický podnik. Ve Vídni posedlé výrobou zákusků a pečiva platili cukrovarníci baroni za ropné šejky a jejich bohatství se zvyšovalo s každým nárůstem ceny bílého zlata. Ferdinand byl dvakrát tak starý jako Adele. Byl to milý domácký starý mládenec a náruživý sběratel zdobného porcelánu z 18. století. Od bratra Gustava, který miloval kavárenský život, se vážný a systematický Ferdinand lišil stejně jako Therese od své sečtělé sestry s literárními a uměleckými sklony.

Konvenční Therese se dokonale hodila k tomu, aby vyvážila bonvivánské sklony jeho bratra. Ničím nepřipomínala Adele, která se podobala malé okouzlující pohanské bohyni.

„Jsem duchem tohoto domu. Bydlela jsem zde odvědy. Tento dům jsem vždy milovala a jen zřídka ho opouštěla,“ recitovala Adele. „Mým největším nepřítelem je smutek, ten mě odsud vyhnal.“ Ferdinand, kterého su-

žovaly opakované záchvaty melancholie, poslouchal velmi pozorně.

„Ale vidíte, že jsem se vrátila!“ deklamovala Adele triumfálně. „A jak jsem se vrátila? Mocná a silná! Svou sílu vám mohu předvést.“

Jsem-li ráda, že vás tu vidím? Přesvědčte se o tom sami! Povědí vám to mé zářící oči a zardělé tváře. Mým triumfem jste vy, kdož jste se zde shromáždili,“ pokračovala Adele s narůstajícím pohnutím k usmívajícím se hostům.

Ferdinand byl lapen. Jak záviděl svému roztržitému bratrovi, že se dokázal dostat do téhle okouzující vídeňské rodiny!

„Jak to předpověděli moji malí bohové,“ recitovala Adele, „štěstí se do tohoto domu nastěhovalo společně s Bauerovými.“

Ferdinandovy oči zabloudily k sépiovému portrétu v těžkém zlaceném rámu. Adelina matka na něm byla oblečena do šatů v odvážném previktoriánském stylu a hluboký dekolt jí odhaloval útlá ramena. Adele po ní zřejmě zdědila mnohé.

„Není snad pravdou, že maličký Kupido se svým lukem a šípem vypálil skvělou ránu?“ zeptala se Adele diváků a vzala přitom za ruku Gustava a Therese. „Cítím to v tlukotu svého srdce. V krvi, která protéká mými žilami. Cítím to v horkém proudu štěstí, které tryská z mého nitra!“

Byla to dlouhá báseň. Hosté ke konci netrpělivě přeshlapovali, těšili se na šampaňské a hovězí pečení a Ferdinand přemítal, jak to zařídit, aby seděl blízko Adele.

„Náhle mě opustila slova!“ pronesla Adele uličnický. „Mé touhy stoupají ke rtům, mé nitro vře mnoha pocity a hrozí, že každým okamžikem vybuchne!“

Sloužící přinesli vysoké sklenky na víno.

„Ale *Hausfrau* na mne již pohlíží s netrpělivostí,“ usmála se Adele na matku. „Chce, abyste posoudili její

kulinářské umění a pán domu si přeje, abyste ocenili kvalitu jeho vinných sklepů. Proto teď odejdu.

Volám k vám z plných plic: Nechť dlouho žijí nevěsta a ženich!“

Všichni pozdvihli sklenky. Rozdychtělý, ale vážný Ferdinand tiše připil oslňující dívce v bílém, okouzlujícímu zosobnění mládí a naděje.